

Lot van Hooijdonk namens VNG over het afsluiten van aardgas

“Deze energietransitie verandert alles, ook in onze cultuur en psychologie”

In 2050 zijn volgens het Klimaatakkoord alle woningen van het aardgas afgesloten. We liggen nog niet op schema, zegt Lot van Hooijdonk namens alle gemeenten. Over twee jaar wordt voor de eerste wijken duidelijk wanneer de bewoners aan de beurt zijn.

TEKST ERWIN BUTER BEELD LARS VAN DEN BRINK

Wethouder Lot van Hooijdonk pendelt de laatste jaren wat af tussen haar stad Utrecht en Den Haag. Daar onderhandelt ze namens de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) met het kabinet over hoe de overgang van aardgas naar alternatieve, duurzame energievormen in iedere buurt en straat vorm gaat krijgen. Want volgens een nieuwe wet die binnenkort ingaat – mits de Eerste Kamer instemt – moeten alle gemeenten over twee jaar in kaart hebben wanneer zij verwachten welke straten en buurten in 2035 als eerste van het aardgas af gaan. Eigen Huis Magazine sprak de wethouder op haar werkkamer in Utrecht.

Het Klimaatakkoord stelt dat in 2030 al 1,5 miljoen woningen en andere gebouwen van het gas af of verduurzaamd zijn om in 2050 CO₂-neutraal te kunnen zijn. Gaan we dat halen?

Van Hooijdonk: “Laat ik beginnen te zeggen dat deze energietransitie alles verandert. Niet alleen qua wet- en regelgeving, maar ook in onze cultuur en psychologie. We stappen af van het

idee dat je met aardgas je huis kunt verwarmen. Gemeenten bereiden zich hierop voor, maar merken dat dit niet zomaar in een blauwdruk is te gieten. Sommige dingen gaan veel voorspoediger dan we hadden verwacht. Neem de zonnepanelen, warmtepompen en laadpalen; dat gaat zo hard dat het leidt tot verstopping op het stroomnet. Dat is meteen een keerzijde. Alles bij elkaar lopen we niet op schema.”

Gemeenten hebben in 2021 al de eerste plannen gemaakt en gekeken welke wijken in aanmerking komen om het eerst van het aardgas af te gaan. Waar lopen gemeenten sindsdien tegen aan?

“Toen we begonnen was een van de doelstellingen om het gebruik van aardgas te minderen en daarmee geld te besparen. Omdat de gasprijzen hoog waren, tijdens het begin van de oorlog tegen Oekraïne, hadden veel inwoners er wel oren naar om te verduurzamen. Nu die gasprijzen weer lager liggen, doen ze minder snel mee. Er bestaan verschillen tussen stedelijke en landelijke gebieden. In landelijk gebied zal je sneller kiezen voor een elektrisch alternatief, →

zoals de warmtepomp. In een dichtbebouwde stad is het makkelijker kiezen voor collectieve stadswarmte. Juist dat laatste loopt moeizaam. Er is nog geen goede financiële basis om aan een warmtenet te beginnen. Gemeenten aarzen dan ermee te beginnen. Hierdoor kunnen we inwoners niet het vertrouwen geven dat ze met een warmtenetaansluiting goedkoper uit zijn dan met aardgas, en dat vertrouwen hebben we wel nodig.”

Komt dat dan niet omdat de prijzen voor stadswarmte zijn gekoppeld aan aardgas?

“Dat gaat met de nieuwe Wet collectieve warmte veranderen. Daar gaan onze gesprekken ook over met de minister: hoe zorg je ervoor dat mensen minstens zo goed af zijn zonder aardgas.

Wat kunnen bewoners binnenkort verwachten van hun gemeente? Wanneer krijgen ze een brief over wanneer ze over moeten stappen?

“Het wetsvoorstel Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie schrijft voor dat

Dit vindt Vereniging Eigen Huis

Uit onderzoek van de vereniging blijkt dat huiseigenaren nog niet warm lopen voor aansluiting op een warmtenet. De helft van de 1.600 ondervraagden is negatief. De andere helft ziet het positiever in, mits de kosten op lange termijn duidelijk én redelijk zijn. Het is belangrijk dat huiseigenaren zelf kun-

nen kiezen hoe ze hun woning gaan verwarmen. De overstap moet voor alle bewoners betaalbaar zijn. Verder moeten zij duidelijk en tijdig worden geïnformeerd over zaken als kosten, benodigde aanpassingen aan de woning, planning en het proces. Dit alles is nodig voor het draagvlak.

gemeenten in 2026, net als in 2021, in kaart brengen welke wijken voor 2035 van het aardgas gaan en wat de mogelijke alternatieve warmtebronnen zijn. Bewoners hoeven daar niet op te wachten. Je kunt bijvoorbeeld zelf je huis al eerder isoleren, dat levert meteen rendement op. Doe dat op een logisch moment. Zelf ben ik twee jaar geleden verhuisd en heb toen meteen vloerverwarming laten aanleggen. Dan zijn we vast voorbereid.

Sinds 2021 hebben gemeenten het tempo noodgedwongen teruggeschroefd. We hebben geleerd van de eerste ronde aan plannen. Op papier lijkt een wijk met jaren 70-woningen bijvoorbeeld heel geschikt voor een collectief warmtenet, maar bij nader onderzoek blijken er ook woonboten te liggen of staan er moderne goed geïsoleerde woningen tussen. Die moet je misschien toch elektrisch gaan verwarmen. En het hangt er ook vanaf welke restwarmte er beschikbaar is: heb je stadsverwarming met een hoge of met lage temperatuur? Hoe lager de stadsverwarming, hoe beter je huizen moet isoleren of bijverwarmen met een kleine pomp in huis. Heeft iemand daar dan wel ruimte voor in zijn woning?”

Blijft het hiermee betaalbaar voor inwoners? Er wordt gezegd dat mensen weliswaar zelf in maatregelen moeten investeren, maar dat de maandlasten niet mogen stijgen. Je bespaart op energie en daarmee kun je de investering terugbetalen.

“Wij vinden dat het Rijk moet bijspringen om de transitie mogelijk te maken. Gelukkig wil de Tweede Kamer ook landelijke regels over betaalbaarheid. Het Klimaatakkoord uit 2019 zegt al dat de overstap voor de overgrote meerderheid ‘woonlastenneutraal’ moet zijn. De nieuwe wet zegt ook dat we pas wijken van het aardgas af kunnen halen als iedereen, eventueel met ondersteuning, in staat is over te stappen.”

De nieuwe wet staat gemeenten straks ook toe mensen te dwingen van het gas af te gaan. Gaat u dit artikel toepassen?

“Dat kan alleen als er voor inwoners een betaalbaar en haalbaar aanbod is. Ook met de nieuwe wet kunnen gemeenten niet zeggen dat iemand morgen van het gas wordt afgesloten. Er bestaat

 Lot van Hooijdonk: “We hebben geleerd van de eerste ronde aan plannen en het tempo noodgedwongen teruggeschroefd.”

Over Lot van Hooijdonk

Lot van Hooijdonk is bezig aan haar derde termijn als wethouder in de stad Utrecht. Ze heeft altijd energie en klimaat in haar portefeuille gehad. Sinds zes jaar zit ze in het bestuur van de Vereniging Nederlandse Gemeenten. Namens de VNG onderhandelt ze met het Rijk over hoe gemeenten straks de overgang van aardgas naar andere vormen van energie in goede banen kunnen leiden. Over het huidige kabinet zegt ze: "Ze houden de klimaatdoelen vast, maar laten wel een paar belangrijke instrumenten vallen. Zo is de hybride warmtepomp, een combinatie van cv-ketel en warmtepomp, niet meer verplicht voor huiseigenaren die hun cv-ketel gaan vervangen. Om de klimaatdoelen te halen moet dit kabinet echt nog wel wat repareren."

een overgangstermijn van acht jaar. We moeten wel realistisch zijn: gemeenten kunnen niet toestaan dat in 2049 in elke wijk nog een of twee mensen op gas stoken terwijl de rest al over is. Om hiervoor een heel netwerk van buizen veilig in stand te houden kost echt te veel gemeenschapsgeld. Dan ontkom je er niet aan mensen, in het uiterste geval, te dwingen. We proberen liever eerder met bewoners in gesprek te gaan. Dat gebeurt al op allerlei plekken, maar niet zo massaal als we willen. Er zijn ook altijd mensen die je niet kunt overtuigen. Tegen hen zeg ik: je krijgt spijt als jouw burens met een warmtenet beter zijn beschermd tegen prijsstijgingen. De gasprijzen gaan weer stijgen, dat heeft alles te maken met geopolitiek."

Wat als het straks niet lukt met warmtenetten? We lezen dat energiebedrijven zich terugtrekken uit projecten.

En tegelijk doen ze ook met veel projecten wel mee. De techniek is er, we hebben voldoende beschikking over bruikbare restwarmte in onze havens, industriegebieden en waterzuiverin-

“Je krijgt later spijt als jouw burens beter zijn beschermd tegen prijsstijgingen.”

gen. Ik ben ervan overtuigd dat de warmtenetten straks gaan vliegen. Als die collectieve warmtenetten er echt niet zouden komen, worden we nog veel meer afhankelijk van elektriciteit. Dat betekent meer windmolens en meer zonnepanelen en die ruimte is er niet. Het zou ook betekenen dat een gemeente veel meer laagspanningshuisjes moet plaatsen. We hebben het in Utrecht dan over een verviervoudiging van het huidige aantal. En dan heb ik het nog niet over al het koper en andere materialen die hiervoor extra nodig zijn. Een warmtenet is echt een beter alternatief. Het is niet slim om voor de koudste dag in het jaar zo'n omvangrijk elektriciteitsnet te moeten optuigen. ♣